

A fenntartható fejlődés fogalma kialakulásának vázlatos kronológiája

1962: Rachel Carson *Néma tavasz* című regénye megjelenik az USA-ban.

1968: Aurelio Peccei olasz közgazdász létrehozza a világ neves tudósait tömörítő Római Klubot azzal a céllal, hogy a kialakult fejlődési pályák és az emberiség jövője közötti ellentmondásra megoldást találjanak. 1969-ben megbízást ad az MIT-nak annak vizsgálatára, hogy a világ exponenciális növekedési trendjei a jövőben milyen következményekkel járhatnak. (A Római Klub tevékenysége a 70-es években rendkívül nagy hatást gyakorolt a tudományos- és közgondolkodásra, és nagyban hozzájárult a környezetvédelem, a globális gondolkodás tudományos alapjait megteremtéséhez.)

1971: Jay Forrester, a Massachusettsi Technológiai Intézet professzora megjelenteti *A világ dinamikája* című könyvét. Kidolgozott egy számítógépes modellt, melynek segítségével Meadows elkészíti az első világmodellt a Föld gazdasági fejlődésének várható eredményeiről.

1972: a Római Klub *“A növekedés határai”* címmel megjelenteti a kutatás eredményeit. A modellben 5 változónak: a népesség számának, az ipari és mezőgazdasági termelésnek, a természeti erőforrások készleteinek, a környezetszennyezés mértékének alakulását, illetve ezek egymásra gyakorolt hatását vizsgálták. Az elemzett időtartomány 1900-1970-2100. A vizsgálatok során arra a következtetésre jutottak, hogy ha az egyes tényezők exponenciális növekedési ütemében nem következik be változás, az egész rendszer a XXI. század közepén összeomlik, mert az igények meghaladják a Föld teherbíró képességét.

A Római Klub 1972. évi jelentése nyilvánvalóvá tette, hogy ha a világ népessége, iparosodása, környezetszennyezése, az erőforrások kiaknázása a jelenlegi ütemben folytatódik, akkor száz éven belül biztosan feléljük a Föld természeti tartalékait.

1972 június 5-17: Stockholmban megrendezik az ENSZ I. Környezetvédelmi Világkonferenciáját. Az összejövetelen 113 tagállam képviseltette magát. Az összejövetelen a környezeti elemek szennyeződésének és degradációjának veszélyére hívták fel a figyelmet. A konferencia célja, hogy a világ kormányai, szervezetei és közvéleménye elé tárja az ember természeti környezetét fenyegető veszélyeket. Igen nagy ellenkezés fogadta a *Zéró növekedés elméletét* => a környezeti károk felszámolásának egyetlen lehetséges módja a gazdasági fejlődés teljes leállítás. Ehelyett az ökofejlesztés gondolatát fogadták el => úgy törekszik az emberi szükségletek jobb kielégítésére, hogy egyidejűleg a környezeti elemek épségét is megőrzi, állapotát javítja. Meghatározták a fenntartható fejlődés alappilléreit:

- az embernek joga van a megfelelő minőségű környezethez
- a Föld természeti erőforrásait meg kell őrizni a jelen és a jövő nemzedékek számára

- minden országnak joga van, hogy kiaknázza saját erőforrásait, de nem okozhat kárt más országok környezetében

A stockholmi konferencián 4 alapvető dokumentum került elfogadásra:

1. Nyilatkozat az emberi környezetről
2. Nyilatkozat az irányelvekről
3. Akcióprogram-javaslatok
4. Szervezeti intézkedések

A fenntartható fejlődés, mint fogalom a 80-as évek végén terjedt el.

1975: Lester R. Brown, a Washingtonban létrehozott Worldwatch Institute vezetője publikálja a „Világ helyzete” című kiadványt.

1981: Lester R. Brown megjelenteti a „Fenntartható társadalom építése” című könyvét. Az ebben kifejtett értelmezés szerint a fenntartható társadalomban a fejlődés érdekében összhangot kell teremteni a társadalom anyagi igényei, a népesség növekedése és a természeti erőforrások hasznosítása között, és egyúttal minimalizálni kell a környezet szennyezését.

1984: az ENSZ Közgyűlés létrehozta a Környezet és Fejlődés világbizottságot Gro Harlem Bruntland norvég miniszterelnök vezetésével. A bizottság 22 taggal kezdte meg működését, Magyarországot Láng István akadémikus képviselte. A Bizottság *1987 februárjában* fogadta el „Közös jövőnk” című jelentését. A jelentés alapkonceptiója az volt, hogy a Föld minden lakosának joga van arra, hogy emberhez méltó körülmények között élhessen, és az alapvető emberi szükségleteket kielégíthesse. Változások szükségesek az erőforrások hasznosításában, a technológiák környezeti hatásaiban, a népesség növekedési ütemében, a gazdasági élet célkitűzéseiben, az egész társadalom értékrendjében. A jelentés külön hangsúlyozza a fejlett országok pazarló fogyasztói szokásai megváltozásának szükségességét is. A „Közös jövőnk” jelentés fő üzenete a fenntartható fejlődés stratégiájának alkalmazására irányul. A jelentés meghatározása szerint: **a fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedék esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket.** Ez a jelentés tette népszerűvé a fenntarthatóság fogalmát. A jelentés szerint a fenntartható fejlődéshez szükség van olyan

- politikai rendszerre, amely lehetővé teszi a hatékony állampolgári részvételt a döntéshozatalban
- gazdasági rendszerre, amely képes arra, hogy a terméktöbbletet és műszaki ismereteket önállóan és fenntarthatóan állítsa elő

- szociális rendszerre, amely lehetőséget ad a diszharmonikus fejlődésből eredő feszültségek feloldására
- termelési rendszerre, amely tiszteletben tartja azt a kötelezettséget, hogy meg kell őrizni az ökológiai alapokat a fejlődés érdekében
- technológiai rendszerre, amely folyamatosan keresi az új megoldási lehetőséget
- nemzetközi rendszerre, amely a kereskedelmi és a pénzügyi eljárások fenntartható módszereit részesíti előnyben
- adminisztratív rendszerre, amely rugalmas és képes az ökokorrekcóra

1990 május 8-11: Bergenben megrendezésre kerül a „Cselekvés a közös jövőért” konferencia, amely a fenntartható fejlődés megteremtéséhez szükséges feltételeket tárgyalta. A konferencián a fő figyelmet a következő témákra fordították:

- a fenntartható fejlődés gazdaságtana
- a fenntartható energiafelhasználás
- a fenntartható ipari tevékenységek
- a tudatosság fokozása és a társadalmi részvétel

A bergeni konferencia résztvevői elfogadták az „elővigyázatosság elvét” => a környezeti problémák megoldásával nem lehet addig várni, amíg egészen pontosan tisztáznak minden okot és lehetséges következményt, mert mire ez megtörténne, addigra a folyamat irreverzibilissé, a kár helyrehozhatatlanná válhat.

1992 június 2-14: ENSZ Környezet és Fejlődés Konferencia Rióban. A 178 ENSZ tagállamból 172 küld hivatalos delegációt. Az ember és környezet viszonyát vizsgáló, valamint „A fenntartható fejlődés” jelszavát megfogalmazó Riói Világkonferencia az egész földi élet sorsát alapvetően meghatározó aggasztó jelenségek és folyamatok megállításának fontosságára és sürgösségére hívja fel a figyelmet. A csúcstalálkozó elfogadta a fenntartható fejlődés átfogó programját (Feladatok a XXI. Századra), valamint a fenntarthatóság alapelveit („Riói Nyilatkozat” a fenntartható fejlődésről) és a tartamos erdőgazdálkodás elveit. Megnyitották aláírásra az éghajlatváltozással és a biológiai sokféleséggel foglalkozó egyezményeket, azaz az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményét és a Biológiai Sokféleség Egyezményt. A Riói Konferencián tehát a következő dokumentumokat fogadták el:

- Riói Nyilatkozat a Környezetről és Fejlődésről
- Keretegyezmény az Éghajlatváltozásról
- Egyezmény a Biológiai Sokféleségről
- Nyilatkozat az Erdőkről

- Feladatok a XXI. Századra (Agenda 21)

Az Agenda 21 külön fejezete tárgyalja a fenntartható mezőgazdaság és a vidéki területfejlesztés témakörét. A Riói tanácskozás összegzését jelenti annak a folyamatnak, amely 20 évvel korábban, 1972-ben kezdődött Stockholmban, majd újabb lendületet kapott az ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottság „Közös jövőnk” című 1987-ben közzétett jelentésében.

1997: a New Yorkban megrendezett rendkívüli ENSZ-közgyűlésen 173 ország küldöttei tanácskoznak a fenntartható fejlődéséről. Az összejövetel konkrét eredmény nélkül ért véget. Az elfogadott záróokmány lényegében a korábbi ajánlásokat ismétli, egyben elismerve, hogy a Riói csúcstalálkozó óta a környezet állapota tovább romlott. A gyűlés keretében értékelték a világtalálkozó óta eltelt időszakra vonatkozóan az ENSZ-program megvalósításának eredményeit és korlátjait. Az ülészenon megerősítették az eredeti ENSZ-program jelentőségét, s egy újabb többéves munkatervet fogadtak el a végrehajtás elősegítésére a 2002-ig terjedő időszakra. Az ENSZ-közgyűlés után a fenntartható fejlődés elve az Európai Unióban is nagyobb hangsúlyt kapott. Az Európai Tanács 1999. évi helsinki döntésének értelmében az Európai Bizottság elkészítette az EU Fenntartható Fejlődés Stratégiáját.

2001 június: az Európai Tanács elfogadta a stratégiát, és úgy határozott, hogy annak végrehajtása érdekében javítani kell a belső politikák koordinációját, és ki kell dolgozni a konkrét szakmai stratégiákat.

2002 augusztus: Johannesburgban sor kerül a Fenntartható Fejlődés Világtalálkozóra, és ennek keretében az állam- és kormányfők csúcstalálkozására. A rendezvény alapvető célja az 1992-es Riói program végrehajtásának értékelése és a további feladatok meghatározása volt.

Ifj.dr.Zlinszky János, REC, 2007.